

Percussions amb denominació d'origen

Pere Olivé

Dies enrere vaig veure un vídeo que corria per les xarxes socials en què es podia veure una parella de gegants ballant al so d'una batucada brasilera. Tristament això no és nou, ja fa temps que ho podem veure a segons quines cercaviles i seguicis festius de casa nostra i, a més, va en augment.

Al meu parer, és molt positiu que aquestes formacions actuïn en festes i esdeveniments populars (jo mateix vaig formar part d'una batucada uns anys enrere), però el problema rau quan les trobem fora de context, ja que per la seva potència sonora aniquilen qualsevol altre tipus de formació musical que participa de la festa *tradicional*: colla de grallers, flabiolaires, mitja cobla, tres quartans, cobla de ministrers...

Tradicionalment, els elements festius que han anat acompanyats de conjunts d'instruments de percussió han estat les bèsties de foc i els balls de diables. I això és així perquè té un sentit: els timbals o tabals, segons com en vulgueu dir, amb el seu so greu marquen el pas de la bèstia o diables, els alts i baixos de la pirotècnia, el descans, el final del foc i, fins i tot, hi ha algunes colles que marquen una acceleració del temps per una encesa final amb molt de foc. Al meu entendre, els timbalers haurien d'estar al servei del seu ball, acompanyant-lo. És a dir que percussió i ball formen l'espectacle total (si cadascú actua sabent quin paper té i el que ha de fer).

També em preocupa veure tants i tants timbalers carregant instruments molt pesats, instruments provinents de la bateria o que simplement no han estat pensats per portar-los caminant. Els timbals de fusta amb tensió de cordes, que són els que han acompanyat els elements festius als que abans em referia, permeten fer un cercavila sense perdre la salut, ja que en no portar el sistema d'afinació metàl·lic són més lleugers.

Un altre element que crec que és important, a part del pes, és el del so que es produeix amb els timbals: les pells. Des del meu punt de vista, la pell natural té una gran qualitat sonora en calidesa tímbrica que el plàstic no pot imitar. Sí que el plàstic és molt més còmode, perquè permet no haver de tensar l'instrument abans i després de cada actuació, de si fa molta humitat o si el temps és sec; però per gust personal, em decanto per les membranes naturals. El so de la pell és singular, i es vincula amb la terra i amb una sonoritat pròpia.

A vegades pot semblar que un grup de timbals té limitacions, ja que en compactar instruments de timbres molt semblants se'ns redueixen els recursos per fer el repertori més vistós, però això no és així. Podem compondre posant bordons a uns timbals i als altres no, podem tocar a diferents veus, a tutti, tocar fort i tocar fluix, podem picar als cercols, al cos i fins i tot entrexocar les baquetes. Així que només cal imaginació. Ja veieu que aquesta proposta no és pas la de copiar el que es feia fa cent anys, ni fer uns ritmes de museu, però sí la de conèixer i entendre les possibilitats que ens ofereixen aquests instruments, el que fem i d'on venim.

Més enllà del context dels diables o bèsties de foc, la nostra cultura té un munt d'instruments de percussió, però molts pocs s'estan utilitzant actualment: timbals amb bordons, timbals sense bordons, panderetes, panderos quadrats, castanyoles, ferrets (triangles), espasins, picacanyes, guitarrons de canyes, ximbombes, cànteres, ampolles d'anís, rigo-ragos, buirons (*güiro*). Doncs, per què no incloem aquests instruments dins les nostres formacions, a fi de donar una varietat sonora més àmplia i colorista? Segur que molts de vosaltres heu vist o coneixeu el grup Coetus, que agafa instruments i ritmes tradicionals de la Península ibèrica i els arranja al seu propi gust. Aquesta és la fórmula que crec que podria ser bona per seguir.

En definitiva, crec que cal conèixer la nostra música i els nostres instruments, innovar per tal de fer una cosa viva, però no deixar de banda el sentit del que realment estem fent a canvi de passar-s'ho bé.

Pere Olivé
Juny de 2015